

De Groene Specht *Picus viridus* in Zeeuws-Vlaanderen

De aanleiding

In Nederland is het aantal broedparen van de Groene Specht sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw gedaald van 6.000-7000 naar 4.500-5000 paren omstreeks 2000 (SOVON 2002). In diezelfde periode is in Zeeuws-Vlaanderen het aantal broedparen sterk toegenomen (Castelijns & Poortvliet 2002). Voor de vogelwerkgroepen van Duumpje en Steltkluut was dat een reden om in 2003 een inventarisatie naar deze soort uit te voeren. In deze bijdrage wordt daarvan verslag gedaan.

Methode

Voorafgaand aan het inventarisatie seizoen is een instructie opgesteld. De belangrijkste punten daaruit waren:

- drie bezoeken in de periode half maart tot 10 mei;
- een voorkeur voor bezoeken in de ochtend, later op de dag mocht ook, maar dan met geluidsnabootsing;
- voorkeur voor verplaatsing per fiets;
- bij keuze van de route rekening houden met de potentiële broedplaatsen en deze benaderen tot ten minste 500 meter;
- waarnemingen intekenen op een topgrafische kaart met van 1 op 25:000 of gedetailleerder;
- onderscheid maken tussen roepende en niet roepende exemplaren en van vliegende vogels de richting intekenen;
- fusieafstand hanteren van 1000 m.

In de instructie werden de waarnemers gewaarschuwd voor overschatting. Groene Spechten hebben namelijk een groot territorium waarin ze zich snel kunnen verplaatsen.

De instructie is uitvoerig besproken met de waarnemers. Toch hebben niet alle waarnemers deze nauwgezet gevolgd. Ook hebben een aantal waarnemers het toegezegde gebied niet onderzocht (figuur 1).

Wat is de Groene Specht er voor eentje?

Als je het met niet-kenners over de Groene Specht hebt, blijkt dat ze vaak denken dat hij net als andere spechtensoorten door roffelen het territorium afbakt en op bomen naar voedsel zoekt. Dat klopt niet! Groene Spechten roffelen maar zelden en zoeken vooral op de grond naar voedsel.

In Zeeuws-Vlaanderen foerageren ze bij voorkeur in weilandjes, grazige dijken, slootkanten, wegbermen,

Groene Specht foeragerend op verharding. Tussen de stenen worden mieren naar boven gehaald. Nabij Koewacht op een kasseiweggetje heeft HC eens een doodgereden Groene Specht gevonden. De maag zat vol mieren.

Tekening J. Helmer. Overgenomen uit de Atlas van de Nederlandse Vogels, SOVON 1987.

tuinen, boomgaarden en bosjes. Hoogproductieve grasvelden, zoals bij melkveehouders in gebruik, hebben de Groene Specht weinig te bieden (eigen waarnemingen). Groene Spechten leven vooral van mieren, maar eten ook wormen, kevers, spinnen, insectenlarven en ander kleine bodemdieren (Cramp 1985, Castelijns & Poortvliet 2002). Ze worden uit de bodem naar gehaald met een tong die tot tien cm buiten de snavel kan! Het is een uitstekend gereedschap om snel een hele boel mieren naar binnen te werken.

De Groene Specht is een standvogel en zoekt vooral op de grond naar voedsel. Ze zijn daardoor vorst- en sneeuwgevoelig en komen daarom in Europa vooral op plaatsen voor waar de winters mild zijn: het zuiden en het westen. Meer naar het noorden en oosten toe, waar de winters veel kouder zijn en vaak veel sneeuw ligt, ontbreekt de soort of is er schaars (Cramp 1985, Hagemeijer & Blair 1997).

Groene Spechten hebben niet zo'n sterke snavel. Daarom hakken ze het nesthol uit in zacht hout of in bomen waarvan hout dat is aangetast (Cramp 1985).

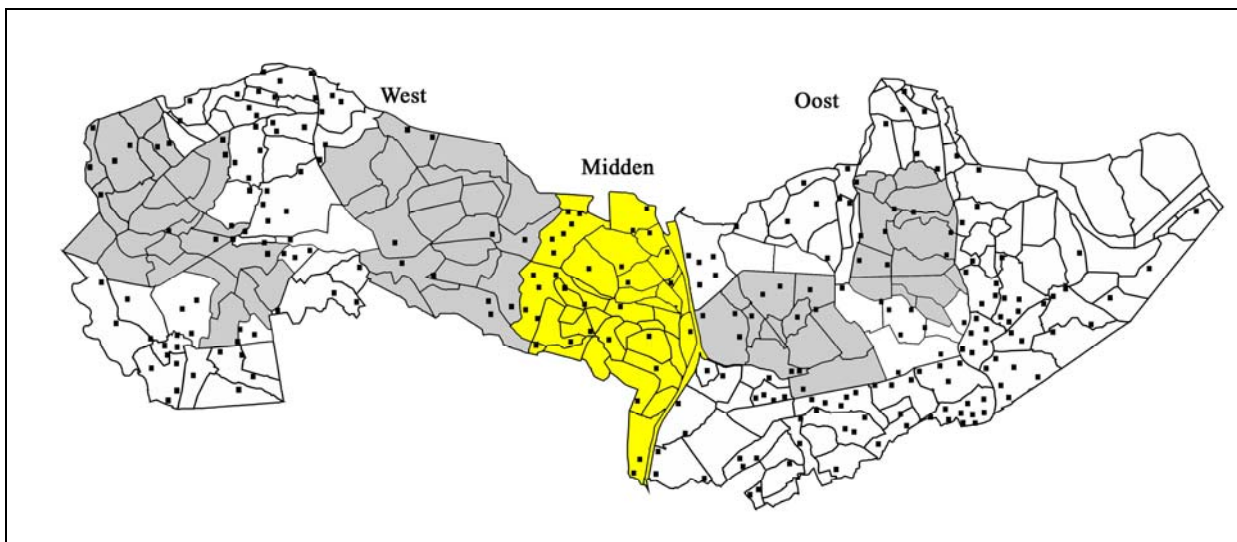
Het territorium wordt niet door roffelen afgebakend, maar door een kenmerkende luide roep die aan lachen doet denken.

Aantal broedparen

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de 253 in het voorjaar van 2003 in Zeeuws-Vlaanderen vastgestelde broedparen. In figuur 1 wordt een overzicht de getelde broedparen en de volledigheid van het onderzoek weergegeven. Het aantal broedparen voor 2003 wordt geschat op 280-300. Dat is een forse toename ten opzichte van 1982 toen het nog maar om 12 - 16 paren ging (Buisse & Tombeur 1988).

	2003		2006 - 2007	
	geteld	geschat	geteld	geschat
West	85	100 - 110	?	120 - 150
Midden	32	32	37-43	37-43
Oost	136	150 - 160	?	175 - 215
Totaal	253	280 - 300	-	335 - 385

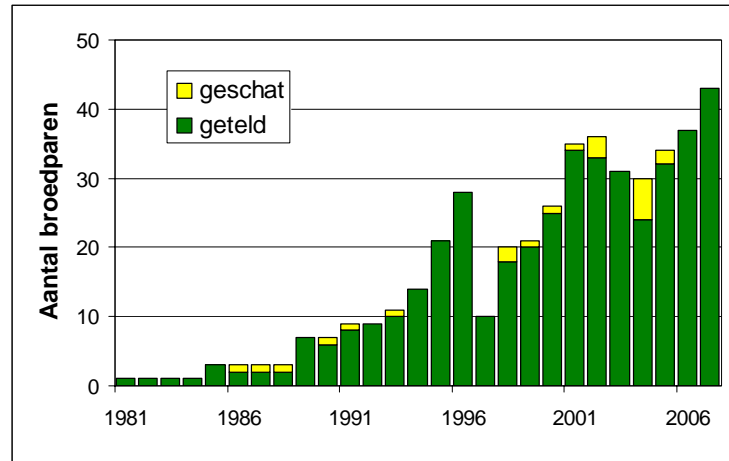
Tabel 1: Getelde en geschatte aantal broedparen van de Groene Specht *Picus viridis* in Zeeuws-Vlaanderen in 2003 en 2006-2007.

Figuur 1: Verspreiding van de Groene Specht *Picus viridis* in Zeeuws-Vlaanderen in 2003. Elke stip staat voor een broedpaar. Midden Zeeuws-Vlaanderen is geel gemerkt en volledig onderzocht. In West en Oost Zeeuws-Vlaanderen zijn de niet of onvolledig onderzochte gebieden grijs gemerkt.

In Midden Zeeuws-Vlaanderen wordt het aantal broedparen van de Groene Specht sinds 1981 gevolgd (figuur 2). In de periode 1981-1996 nam daar het aantal broedparen toe van 1 tot 28.

In de winter van 1996/97 vroom het onafgebroken van 21 december tot 11 januari (<http://www.knmi.nl>). Daar houden Groene Spechten niet van, met als gevolg een terugval van 28 naar 10 broedparen in 1997. Omdat er daarna geen koude winters meer zijn geweest en er in het landschap geen belangrijke veranderingen hebben plaatsgevonden, is het aantal broedparen weer snel toegenomen tot 37 - 43 in 2006 - 2007 (figuur 2). In vergelijking met 2003 is dat een toename van 16 - 34 %. Als deze toename representatief is voor heel Zeeuws-Vlaanderen, en er is geen reden om daar aan te twijfelen (zie verderop), betekent dit dat de tegenwoordige populatie 335 - 385 broedparen bedraagt (tabel 1).

Figuur 2: Aantal broedparen van de Groene Specht *Picus viridus* in Midden Zeeuws-Vlaanderen in de periode 1981 - 2007.

Dichtheden

Om aantallen broedparen met andere gebieden te kunnen vergelijken, worden die uitgedrukt in dichtheden, bijvoorbeeld in aantal per km². Midden Zeeuws-Vlaanderen is 80 km² groot en heel Zeeuws-Vlaanderen 750 km². Dit betekent voor 2003 een dichtheid van 0,39 paar/km² voor het Midden en 0,33 - 0,36 paren per km² voor geheel Zeeuws-Vlaanderen. In 2006-2007 was de dichtheid in het Midden toegenomen tot 0,54 en in geheel Zeeuws-Vlaanderen tot 0,45 - 0,51 paren per km². Het gegeven dat in 2003 de dichtheden in Midden en geheel Zeeuws-Vlaanderen in dezelfde orde van grootte lagen, is een goede aanwijzing voor de representativiteit van het Midden. Het is daarom verantwoord de gegevens van het Midden te gebruiken voor een schatting van geheel Zeeuws-Vlaanderen.

Nestbomen

Om een idee te krijgen van de gebruikte nestbomen en eventueel de hoogte is de waarnemers gevraagd bij vondst van een nest boomsort en hoogte te noteren. Er zijn slechts van zeven nesten gegevens ontvangen: appel *Malus spp.* (1x), abeel *Populus alba/canascens* (2x), populier *Populus spp.* (3x) en Zwarte Els *Alnus glutinosa* (1x).

Medewerkers

Marc Buise, Lucien Boerjan, Henk Bondewel, Anton Bun, Huub Bun, Henk Castelijns, Bob Dierkx, Piet du Burck, Gerard van Daele, Rosita van Daele, Jan Janssens, Aloys de Kock, Jean Maebe, Eddy Mattijs, Wim Lansman, Joop Millenaer, Jaap Poortvliet, Rob Remmerts, Kees Rijk, Pieter Simpelaar, Cor Sol, Alex de Smet, Franklin Tombeur, Walter Van Kerkhoven, Frits van Velzen, Herman van de Voorde, Bram Vroegindeweyj, Alex Wieland, Petrus van 't Westeinde, Jan de Wilde, Wim Wisse.

Literatuur

Buise M.A. & Tombeur F.L.L. 1988. Vogels tussen Zwin en Saeftinghe : de avifauna van Zeeuws-Vlaanderen. Stichting Natuur- en Recreatieinformatie, Middelburg.

Castelijns H. & Poortvliet J. 2002. Groene Specht ziet toekomst lachend tegemoet. *Steltkluut* 32 (3): 5 - 8.

Cramp S. 1985. *Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol. 4 Terns to woodpeckers.* Oxford University Press, Oxford.

Hagemeijer E.J.M & Blair M.J (Eds). 1997. *The EBBC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance.* T. & A.D. Poyser, London.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000.* Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate-Survey Leiden.

Henk Castelijns, Marollenoord 10, 4553 CP Philippine.